

VIEŠOSIOS ĮSTAIGOS CENTRINĖS PROJEKTŲ VALDYMO AGENTŪROS DAŽNIAUSIAI NUSTATOMI PAŽEIDIMAI, SUSIJĘ SU VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ SĄLYGŲ PARENGIMU

1. Pirkimo sąlygų rengimas

Rengdamas pirkimo dokumentus, įskaitant skelbimą apie pirkimą, projekto vykdytojas, kaip perkančioji organizacija, turi vadovautis VPI, poįstatyminiais teisės aktais, detalizuojančiais VPI nuostatų įgyvendinimą, pvz.: Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus patvirtintomis metodikomis, tvarkos aprašais ir kt. Tačiau praktikoje nustatoma, kad rengiant pirkimo dokumentus, daugiausia klaidų padaroma nustatant, kvalifikacijos reikalavimus ir apibūdinant pirkimo objektą, t. y. rengiant pirkimo objekto techninę specifikaciją.

1.1. Kvalifikacijos reikalavimai

Vykdydamas pirkimą projekto vykdytojas privalo išsiaiškinti, ar tiekėjas yra kompetentingas, patikimas ir pajėgus įvykdyti pirkimo sutartį, todėl jis turi teisę pirkimo dokumentuose nustatyti būtinus tiekėjų kvalifikacijos reikalavimus ir šių reikalavimų atitiktį patvirtinančius dokumentus ar informaciją.

Tiekėjo kvalifikacija suprantama, kaip jo pajėgumas ir pasirengimas tinkamai įvykdyti ketinamus prisiimti įsipareigojimus pagal viešojo pirkimo sutartį. Tai objektyvi kategorija (juridinis faktas), kuri žymi tam tikrų praeities ar dabarties faktų egzistavimą.

Nustatyti kvalifikacijos reikalavimai turi būti minimalūs, negali dirbtinai riboti konkurencijos, pagrįsti, tikslūs, aiškūs ir proporcingi pirkimo objektui. Proporciningumo principo turinį sudaro siekiamų tikslų ir jiems pasirenkamų priemonių derinimas – šių priemonių adekvatumo tikslams vertinimas. Tai reiškia, kad turi būti pasirenkamos tik tokios priemonės (nustatyti kvalifikacijos reikalavimai, pasirinkti techniniai parametrai pirkimo objektui apibūdinti), kurios būtinos siekiamam tikslui pasiekti – nusipirkti perkančiajai organizacijai reikalingų prekių, paslaugų ar darbų.

Konkurenciją riboja pernelyg aukšti arba specifiniai, neadekvatūs pirkimo pobūdžiui ar neproporcingi jo sąlygoms reikalavimai, kurie atima galimybę pirkimo procedūrose dalyvauti sutartį gebantiems įvykdyti kandidatams ar dalyviams. Perkančiosios organizacijos nustatyti aukšti arba pernelyg specifiniai reikalavimai pateisinami tik tada, jeigu pateikiamas patikimas ir įtikinamas tokių reikalavimų nustatymo pagrindimas. Pagrindžiant aukštų arba specifinių kvalifikacijos reikalavimų nustatymo tikslingumą, ypač tais atvejais, kai dėl tokių reikalavimų nustatymo kyla ginčų arba abejonių, perkančioji organizacija privalo patikimai ir įtikinamai įrodyti jos nustatyto kvalifikacijos reikalavimo ir kandidato ar dalyvio gebėjimo įvykdyti sutartį priežastinį ryšį.

Vis dėlto CPVA nustato atvejų, kai nustatyti kvalifikacijos reikalavimai neatitinka išvardytų sąlygų ir taip neužtikrinamas VPI numatytų principų laikymasis.

Pavyzdžiai:

1. Projekto vykdytojas, pirksdamas techninės priežiūros paslaugas, be kitų kvalifikacijos reikalavimų, nustatė ir reikalavimą, kad paslaugos teikėjas turi turėti bent vieną projekto vadovą, atestuatą ir turintį teisę eiti ypatingo statinio projekto vadovo pareigas.

Įvertinus pirkimo objektą darytina išvada, kad toks kvalifikacijos reikalavimas nepagrįstas ir neproporcingas pirkimo objektui, nes perkamos techninės priežiūros, o ne projektavimo paslaugos. Taigi, projekto vykdytojas nurodė ne minimalų, nepagrįstą,

diskriminuojantį ir neproporcingą kvalifikacijos reikalavimą ir taip pažeidė VPĮ 17 str. 1 d. nurodytus nediskriminavimo bei proporcingumo principus ir 47 str. 1 d. nuostatas.

2. Projekto vykdytojas, pirkdamas projekto administravimo paslaugas, be kitų kvalifikacijos reikalavimų, nustatė ir šiuos reikalavimus:

- tiekėjas turi pasiūlyti projekto inžinierių, turintį aukštąjį universitetinį statybos inžinerijos arba jam prilyginamą išsilavinimą, ypatingo statinio statybos vadovo atestatą ir ne mažesnę kaip 3 metų statybos vadovo darbo patirtį bei ypatingo statinio statybos techninės priežiūros vadovo atestatą ir ne mažesnę kaip 2 metų statybos techninės priežiūros vadovo darbo patirtį;*

- tiekėjas turi pasiūlyti konsultantą projekto finansiniais klausimais ir viešųjų pirkimų specialistą teisininką, kurie turėtų ne mažesnę kaip 2 metų projektų administravimo patirtį.*

Įvertinus minimus kvalifikacijos reikalavimus buvo padaryta išvada, kad:

- Dėl projekto inžinieriaus: projekto vykdytojas galėjo prašyti projekto inžinieriaus, kuris turėtų aukštąjį universitetinį statybos inžinerijos arba jam prilyginamą išsilavinimą, nes administravimo komandoje toks specialistas būtinas (padėti parengti rangos pirkimo dokumentus, pakonsultuoti ir pan.). Tačiau reikalavimai, kad projekto inžinierius turėtų ypatingo statinio statybos vadovo atestatą ir ne mažesnę kaip 3 metų statybos vadovo darbo patirtį bei ypatingo statinio statybos techninės priežiūros vadovo atestatą ir ne mažesnę kaip 2 metų statybos techninės priežiūros vadovo darbo patirtį, yra neproporcingi pirkimo objektui, nes šiuo pirkimu nėra perkami ypatingo statinio statybos darbai ar ypatingo statinio techninės priežiūros paslaugos.*

- Dėl konsultanto projekto finansiniais klausimais ir viešųjų pirkimų specialisto: reikalavimas, kad šie specialistai turėtų ne mažesnę kaip 2 metų projektų administravimo patirtį, yra nepagrįstas ir neproporcingas pirkimo objektui, nes finansininkas ir atitinkamai viešųjų pirkimų specialistas įgauna savo srities patirtį nebūtinai įgyvendindamas projektus. Tai reikštų, kad geriausi finansininkai ar viešųjų pirkimų specialistai negalėtų dalyvauti tokiaame pirkime vien dėl to, kad neturi projektų administravimo patirties. Pažymėtina ir tai, kad tiekėjas, teikdamas pasiūlymą, turėjo pasiūlyti ir projekto vadovą. Nustatęs tokius kvalifikacinius reikalavimus projekto vykdytojas pažeidė VPĮ 17 str. 1 d. nurodytus nediskriminavimo bei proporcingumo principus ir 47 str. 1 nuostatas.*

3. Projekto vykdytojas siekė įsigyti kultūros paveldo objekto – bažnyčios rekonstravimo darbus. Projekto vykdytojas, nustatydamas kvalifikacijos reikalavimą tiekėjui, pirkimo sąlygose nurodė statinių kategoriją, grupes ir darbų sritis, tačiau nenurodė statinių pogrupio. Statybos techninio reglamento STR 1.01.03:2017 „Statinių klasifikavimas“, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos ministro 2016 m. spalio 16 d. įsakymu Nr. D1-713 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.01.03:2017 „Statinių klasifikavimas“ patvirtinimo“ (toliau – STR 1.01.03:2017 „Statinių klasifikavimas“) 7 p. nurodyta, jog negyvenamieji pastatai skirstomi į 22 pogrupius. Nagrinėjamu atveju, atsižvelgiant į pirkimo objektą, projekto vykdytojui buvo aktualus tik vienas iš dvidešimt dviejų STR 1.01.03:2017 7 p. nurodytų negyvenamųjų pastatų pogrupių, t. y. religinės paskirties pastatai, o nenurodžius statinio pogrupio, nepagrįstai reikalauta, kad tiekėjas turėtų teisę dirbti visuose negyvenamuose pastatuose. Įvertinus aukščiau pateiktą informaciją, vertinama, kad kvalifikacijos reikalavimas, nurodantis tik statinių grupę, o ne reikalingą pogrupį, yra neproporcingas Pirkimo objektui ir diskriminuojantis tiekėjus. Taigi, projekto vykdytojas, nepagrįstai nustatydamas minėtą kvalifikacijos reikalavimą, pažeidė VPĮ 17 str. 1 d. nustatytus nediskriminavimo bei proporcingumo principus ir VPĮ 47 str. 1 d. nuostatas, nes pirkimo

dokumentuose nustatė dirbtinai ribojantį ir neproporcingą pirkimo objektui kvalifikacijos reikalavimą.

4. Projekto vykdytojas, siekdamas įsigyti mokymų paslaugas, pirkimo sąlygose nustatė kvalifikacijos reikalavimą, kad tiekėjas turi turėti specialistus (kelių specialistų pozicijoms negali būti siūlomas tas pats asmuo), kurie bus atsakingi už paslaugų teikimą, taip pat nustatė patirties ir kompetencijos reikalavimus kiekvienam iš 8 įvairių sričių specialistų. Atlikus pažeidimo tyrimą buvo priimtas sprendimas dėl pažeidimo, kuriuo konstatuota, kad projekto vykdytojas pažeidė VPĮ 47 str. 1 d. nuostatas, VPĮ 17 str. 1 d. įtvirtintus nediskriminavimo ir proporcingumo principus bei nepasiekė VPĮ 17 str. 2 d. nurodyto viešųjų pirkimų tikslo, nes nustatytas reikalavimas tiekėjui pasiūlyti specialistus 8 skirtingoms pozicijoms (prie kai kurių pozicijų prašoma nurodyti bent po kelis specialistus), apribojant galimybę tą patį asmenį siūlyti į kelias specialistų pozicijas, suformuluotas netinkamai, nepagrįsti objektyviu poreikiu, yra perteklinis, dirbtinai ribojantis konkurenciją ir reikalaujantis iš tiekėjo nepagrįstų kaštų sutarties vykdymui.

5. Projekto vykdytojas rangos darbų pirkimo sąlygose nurodė kvalifikacijos reikalavimą: rangovas turi būti atestuotas: statinių kategorijos – ypatingi statiniai; statinių grupės – susisiekimo komunikacijos: keliai, kiti transporto statiniai; statybos darbų sritis – bendrieji statybos darbai. Vadovaujantis leidimo statyti naują statinį duomenimis, leidžiama statyti naują statinį, kurio paskirtis – kiti transporto statiniai (susisiekimo komunikacijos), kategorija – ypatingas. Taip pat statybos užbaigimo akte nurodyta, kad pastatytas naujas statinys, kurio paskirtis: kiti transporto statiniai (susisiekimo komunikacijos) ir kategorija – ypatingas. Be to, įvertinus techninio projekto informaciją, nenustatyta, kad statybos darbai turėjo būti atlikti kelyje, kurio kategorija būtų ypatingas statinys. Atsižvelgiant į tai, vertinama, kad jokie darbai ypatingame statinyje, kurio grupė – susisiekimo komunikacijos ir pogrupis – keltas, nebuvo atliekami, todėl vertinama, kad reikalavimas būti ypatingo statinio statybos rangovu: statinių kategorijos – ypatingi statiniai; statinių grupės – susisiekimo komunikacijos: keliai yra neproporcingas pirkimo objektui. Taigi, projekto vykdytojas nurodė nebūtiną, nepagrįstą, diskriminuojamą ir su perkamu objektu nesusijusį (neproporcingą) kvalifikacinį reikalavimą ir taip pažeidė VPĮ 17 str. 1 d. nurodytus nediskriminavimo bei proporcingumo principus ir 47 str. 1 d. nuostatas.

6. Pirkimo dokumentuose nustatytas kvalifikacijos reikalavimas: tiekėjas turi turėti teisę verstis ta veikla, kuri reikalinga pirkimo sutarčiai įvykdyti: turėti atestatą (ar lygiavertį dokumentą), suteikiantį teisę atlikti bendruosius darbus ypatinguose statiniuose: negyvenamieji statiniai. Nustatyto reikalavimo atitikimui patvirtinti tiekėjas turėjo pateikti teisės aktų nustatyta tvarka išduotą dokumentą (atestatą ar teisės pripažinimo pažymą), patvirtinantį teisę tiekėjui atlikti darbus ypatinguose statiniuose: negyvenamieji statiniai. CPVA, atsižvelgdama į nustatytą reikalavimą, įvertino pirkimo dokumentų priedą „Užsakovo reikalavimai“, kuriame aprašyti planuojami vykdyti darbai, ir nustatė, kad planuojamų atlikti tvarkomųjų statybos darbų rūšis galimai yra paprastas remontas. Lietuvos Respublikos Statybos įstatymo (toliau – Statybos įstatymas) 18 str. 2 d. (ir Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo (toliau – NKPAĮ 231 str. 19 d.) nurodoma, kad, kai ypatingajame statinyje atliekami paprastojo remonto darbai, rangovas neprivalo būti atestuotas ypatingojo statinio statybos rangovu. Taip pat pažymėtina, kad NKPAĮ nustato reikalavimus tik tvarkomųjų paveldosaugos darbų specialistams, o ne tvarkomųjų paveldosaugos darbų rangovams. Taigi, kad nei Statybos įstatymas, nei NKPAĮ nenustato reikalavimo, kad rangovas kultūros paveldo statinyje, atlikdamas tvarkomuosius paveldosaugos darbus ar tvarkomuosius statybos darbus, kurių rūšis – paprastas remontas, būtų atestuotas Statybos įstatyme nustatyta tvarka. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad šiuo konkrečiu atveju tiek tvarkomuosius paveldosaugos, tiek tvarkomuosius statybos darbus galėjo

vykdyti ir neatestuotas rangovas. Taigi, perkančioji organizacija, nustatydamą minėtą kvalifikacijos reikalavimą, nesilaikė VPI 47 straipsnio 1 ir 2 d. nuostatų ir pažeidė VPI 17 str. 1 d. nurodytus proporcingumo ir nediskriminavimo principus, nes nustatė pirkimo objektui neproporcingą kvalifikacijos reikalavimą, kuris dirbtinai riboja konkurenciją.

Atkreiptinas dėmesys, kad perkančioji organizacija pirkimo dokumentuose turi nurodyti, kokius kvalifikaciją pagrindžiančius dokumentus turės pateikti tiekėjas, siekdamas įrodyti, kad jis atitinka perkančiosios organizacijos nustatytus kvalifikacijos reikalavimus. Projekto vykdytojai turėtų atkreipti dėmesį, kad nustatyti kvalifikaciją pagrindžiantys dokumentai turi būti taip pat pagrįsti.

Tiekėjo kvalifikaciją pagrindžiantis dokumentas yra ne kvalifikacijos, o jo pagrindimo reikalavimas, t. y. išvestinis reikalavimas, kuris padeda perkančiajai organizacijai patikrinti ir įsitikinti tiekėjų kvalifikacijos ir pirkimo sąlygose keliamų reikalavimų atitiktimi.

Būtina paminėti ir tai, kad VPI numato, kad jei kandidatas ar dalyvis dėl pateisinamų priežasčių negali pateikti perkančiosios organizacijos reikalaujamų dokumentų, jis turi teisę vietoj jų pateikti kitus perkančiajai organizacijai priimtinus dokumentus ar informaciją, kurie patvirtintų, kad kandidato ar dalyvio kvalifikacija atitinka keliamus reikalavimus. Tai reiškia, kad kandidatas ar dalyvis gali įrodyti kvalifikacijos reikalavimų atitikimą ir kitais dokumentais, nei numatyta pirkimo dokumentuose.

Rekomendacijos projekto vykdytojui, nustatant kvalifikacinius reikalavimus:

1. Vadovautis Tiekėjo kvalifikacijos nustatyto metodika, patvirtinta Viešųjų pirkimų tarnybos 2017 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 1S-105. Primintina, kad ši pareiga (tarptautinių ir supaprastintų pirkimų atveju) perkančiosios organizacijoms yra įtvirtinta VPI 47 str. 7 d.: tiekėjo kvalifikacijos reikalavimai nustatomi pagal Viešųjų pirkimų tarnybos patvirtintą tiekėjo kvalifikacijos reikalavimų nustatymo metodiką.

2. Kelti tik tokius kvalifikacinius reikalavimus, kurie tiesiogiai susiję su pirkimo objektu ir yra būtini pirkimo tikslui pasiekti, t. y. nusipirkti projekto vykdytojui reikalingų prekių, paslaugų ar darbų.

1.2. Techninė specifikacija

Techninė specifikacija – tai pirkimo dokumentų dalis, kurioje aprašomos perkamo objekto (prekių, paslaugų ar darbų) savybės. Techninė specifikacija turi užtikrinti konkurenciją ir nediskriminuoti tiekėjų. Pažymėtina, kad VPI 37 str. nustatyti pagrindiniai techninės specifikacijos rengimo taisyklių reikalavimai, kurių privalu laikytis. Tai nurodo ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, kuris yra pasisakęs, kad perkančioji organizacija gali nustatyti ir apibrėžti pirkimo objektą apibūdinančius reikalavimus, kurie, perkančiosios organizacijos nuomone, yra būtini siekiant užtikrinti sėkmingą pirkimo sutarties įvykdymą. Tačiau tai ji turi daryti nepažeisdama VPI 17 str. 1 d. nustatytų principų, šio įstatymo 37 str. nustatyto draudimo dirbtinai riboti konkurenciją ir nediskriminuoti tiekėjų bei laikydamasi šiame straipsnyje nustatytų pirkimo objekto apibūdinimo taisyklių. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas taip pat nurodė, kad konkurenciją riboja pernelyg aukšti arba specifiniai, pirkimo pobūdžiui neadekvatūs ar jo sąlygoms neproporcingi reikalavimai (tiekėjų kvalifikacijos ar pirkimo objekto), kurie atima galimybę pirkimo procedūrose dalyvauti sutartį gebantiems įvykdyti kandidatams ar dalyviams.

CPVA pažymi, kad rengdami technines specifikacijas, projekto vykdytojai ne visada atsižvelgia į VPI nustatytas techninių specifikacijų rengimo taisykles, todėl praktikoje nustatoma nemažai su techninių specifikacijų parengimu susijusių pažeidimų.

Pavyzdžiai:

1. Projekto vykdytojas pirkė medicininį šaldytuvą. Techninėje specifikacijoje, be kitų techninių reikalavimų, nurodė:

- šaldytuvo matmenys turi būti: 800x1800x450 cm;*
- temperatūra: 2° C...14° C.*

Nustatyta, kad tokių parametrų visumą atitinka konkretaus gamintojo konkretus modelis.

Projekto vykdytojas pasirinktų parametrų būtinumą grindė tokiais argumentais:

• dėl matmenų: konkretūs medicininio šaldytuvo matmenys buvo nurodyti įvertinant patalpose įrangai pastatyti skirtą plotą ir atsižvelgiant į tai, kad siekta patenkinti konkretų (ne mažiau 320 l tūrio) šaldymo įrangos poreikį, t. y. konkretų medikamentams laikyti reikalingą medicininio šaldytuvo tūrį;

• dėl temperatūros: nurodė, kad būtent tokia temperatūra reikalinga medikamentams laikyti.

Įvertinus argumentus dėl minimų parametrų pasirinkimo darytina išvada, kad pateikti argumentai yra nepagrįsti:

• dėl matmenų: į šaldytuvui skirtą vietą būtų galima pastatyti ir mažesnių matmenų įrenginį, kuris atitiktų tūrio reikalavimą;

• dėl temperatūros: tuo atveju, jei šaldytuvas turėtų platesnes temperatūros ribas, būtų galima

nustatyti projekto vykdytojo reikalaujamas temperatūros reikšmes.

Projekto vykdytojas, rengdamas techninę specifikaciją (nenurodydamas galimų ribų, pavyzdžiui, ne daugiau kaip 800x1800x450 cm), apribojo tiekėjų (gamintojų) konkurenciją ir pažeidė VPĮ 17 str. 1 d. nurodytus lygiateisiškumo, proporcingumo bei nediskriminavimo principus ir 37 str. 3 d. nuostatas.

Pažymėtina, kad kartais techninės specifikacijos sudaromos nesilaikant šių techninės specifikacijos rengimo taisyklių reikalavimų: Nurodant standartą, techninį liudijimą ar bendrąsias technines specifikacijas ir nepateikiant nuorodos kartu su žodžiais „arba lygiavertis“, kaip tai numato VPĮ 37 str. 4 d. 2 p.

Pavyzdžiai:

2.1. Projekto vykdytojas vykdė rangos darbų pirkimą. Planuojamų įsigyti darbų specifikacija buvo pateikta techniniame darbo projekte. Techniniame projekte buvo nurodyti standartai, kuriais buvo apibūdintos statybinės medžiagos. Nei techniniame darbo projekte, nei Pirkimo sąlygose nebuvo nurodyta, kad vykdant rangos darbus galės būti naudojamos medžiagos, kurios atitiktų lygiaverčius standartus, t. y. prie standartų nebuvo pateiktas priedas „arba lygiavertis“. Tokiais projekto vykdytojo veiksmais buvo apribota konkurencija ir neužtikrintas nediskriminavimo, lygiateisiškumo ir proporcingumo principo laikymasis, taip pažeidžiant VPĮ 17 str. 1 d. nurodytus lygiateisiškumo, proporcingumo bei nediskriminavimo principus, 37 str. 3 d. ir 4 d. 2 p. nuostatas. Pažymėtina, kad tokio vertinimo nekeičia aplinkybė, kad techninį darbo projektą rengė projektuotojas, nes už pirkimo dokumentų atitiktį VPĮ reikalavimams yra atsakinga būtent perkančioji organizacija.

2.2. Projekto vykdytojas pirkė kompiuterinę įrangą ir techninėje specifikacijoje nurodė, kad prekės turi būti pagamintos pagal ISO-9002 gamybos kokybės standartą ir tokiu reikalavimui pagrįsti paprašė pateikti sertifikatą.

Įvertinus minimą reikalavimą daroma išvada: atsižvelgiant į tai, kad techninėje specifikacijoje (ar kitose pirkimo dokumentų sąlygose) nebuvo nurodyta, kad galima lygiaverčio standarto atitiktis, ir į tai, kad reikalavimui pagrįsti reikalaujamas specifinis dokumentas (sertifikatas), t. y. nėra galimybės siūlyti prekės, kuri gali būti pagaminta pagal minimo standarto reikalavimus, tačiau neįdiegus pačios kokybės sistemos (ją įdiegus gaunamas sertifikatas), ir įrodyti tokio reikalavimo atitiktį kitais dokumentais (pavyzdžiui, įmonės vidaus tvarkos aprašais ir pan.), buvo apribota konkurencija ir neužtikrintas nediskriminavimo, lygiateisiškumo ir proporcingumo principų laikymasis, taip pažeidžiant VPĮ 17 str. 1 d., 37 str. 3 d. ir 4 d. 2 p. nuostatas.

Apibūdinant pirkimo objektą techninėje specifikacijoje, nurodomas konkretus modelis, prekės ženklas, patentas, tipai ir pan., nenurodant žodžių „arba lygiavertis“, kaip tai numato VPĮ 37 str. 5 d.:

Pavyzdžiai:

3.1. Projekto vykdytojas pirkė statybos darbus, prie pirkimo dokumentų pridėdamas techninį projektą ir nurodydamas, kad techninis projektas yra perkamo objekto techninė specifikacija. Techniniame projekte nurodyti įvairūs prekių (lengvai prieinamų rinkoje) ženklai, pavyzdžiui, „Amstrong“, „Paroc“ ir kt., nenurodant žodžių „arba lygiavertis“.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad vykdant šį pirkimą apribota galimybė siūlyti analogiškas prekes, taip pažeidžiant tokių analogiškų prekių gamintojų interesus. Nurodžius konkrečius prekės ženklus, nenurodant žodžių „arba lygiavertis“, pažeistos VPĮ 37 str. 5 d. nuostatos bei VPĮ 17 str. 1 d. nurodyti lygiateisiškumo, proporcingumo ir nediskriminavimo principai.

3.2. Projekto vykdytojas pirkė laboratorinę įrangą ir techninėje specifikacijoje nurodė labai konkrečius perkamos įrangos modelius, pavyzdžiui, bazinės stoties komplektas BTS9000, nenurodė žodžių „arba lygiavertis“, ir taip pažeidė VPĮ 17 str. 1 d. nurodytus lygiateisiškumo, proporcingumo bei nediskriminavimo principus ir 37 str. 5 d. nuostatas.

3.3. Projekto vykdytojas techninėje specifikacijoje pateikė reikalavimus perkamoms žaidimų aikštelėms. Bendruosiuose techniniuose žaidimų aikštelių įrenginių reikalavimuose gaminių medžiagoms nurodyti parametrai su žyma „ne mažiau“, tačiau prie kiekvieno gaminio aprašymo nustatytos itin detalūs parametrai, t. y. iki milimetrų tikslumo. Nagrinėjamu atveju matyti, kad techninėje specifikacijoje įtvirtinti esminiai pirkimo objektui keliami konkretūs reikalavimai yra neproporcingi pirkimo objektui, nepagrįsti pirkimo objekto specifika pagal VPĮ 37 str. 3 d. nustatytus reikalavimus. CPVA atlikusi analogiškų gaminių analizę rinkoje, kitų gamintojų / tiekėjų internetiniuose puslapiuose techninės specifikacijos tam tikrose pozicijose nurodytų gaminių su tokiais tiksliais aprašytais parametrais, nerado. Be to, nustatė, kad techninės specifikacijos tam tikroje pozicijoje nurodytą reikalavimą gaminiui gali tiekti tik vienas tiekėjas, o kitoje pozicijoje nurodyto gaminio negali pasiūlyti nei vienas tiekėjas Lietuvoje, išskyrus vienintelį tiekėją, kuris ir yra minėto gaminio gamintojas. Konstatuota, jog techninėje specifikacijoje nurodyti esminiai pirkimo objektui keliami konkretūs reikalavimai yra neproporcingi pirkimo objektui, nepagrįsti pirkimo objekto specifika ir perkančiosios organizacijos poreikiais, todėl daroma išvada, kad projekto vykdytojas pažeidė VPĮ 37 str. 3 d., t. y. perkančioji organizacija tinkamai nesuformulavo techninės specifikacijos reikalavimų, tokiu būdu nustatė diskriminacines sąlygas, ir tokiu būdu buvo pažeisti VPĮ 17 str. 1 d. nurodyti nediskriminavimo, lygiateisiškumo ir proporcingumo principai bei VPĮ 17 str. 3 d. nuostatose nurodyti reikalavimai dirbtinai nemažinti konkurencijos.

4. Projekto vykdytojas vykdė nešiojamų kompiuterių pirkimą. Techninėje specifikacijoje buvo nurodyta, kad tiekėjas turi turėti ne mažiau, kaip du gamintojo įgaliotus aptarnavimo

centrus Lietuvos Respublikoje (arba sudaręs sutartis su tokiais centrais). Taip pat Techninėje specifikacijoje buvo nurodyta, kad tiekėjas, nešiojamam kompiuteriui sugedus per garantinį laikotarpį, privalo jį per 2 d. d. suremontuoti jo buvimo vietoje arba per 7 d. d., jeigu kompiuterį reikia remontuoti servise ir suremontuoti jo negalima vietoje. CPVA vertinimu, toks techninės specifikacijos punktas nustatė ribojimą geografiniu pagrindu, nors tam nebuvo jokio objektyvaus pagrindo, atsižvelgiant į Techninėje specifikacijoje nustatytus reakcijos laikus, nes kompiuterių garantinis aptarnavimas galėjo būti užtikrinamas kitais būdais, Lietuvos Respublikoje neturint gamintojo įgaliotų servisų. Atsižvelgiant į tai, daroma išvada, kad projekto vykdytojas pažeidė VPĮ 37 str. 3 d., t. y. perkančioji organizacija tinkamai nesuformulavo techninės specifikacijos reikalavimų, tokiu būdu nustatė diskriminacines sąlygas, ir pažeidė VPĮ 17 str. 1 d. nurodytus nediskriminavimo, lygiateisiškumo ir proporcingumo principus bei VPĮ 17 str. 3 d. nuostatas nurodytą reikalavimą dirbtinai nemažinti konkurencijos.

Rekomendacijos projekto vykdytojui sudarant techninę specifikaciją:

1. Išsiaiškinti ir aiškiai pateikti savo poreikius – ką norima nusipirkti. Atlikti rinkos analizę, pavyzdžiui, planuojant pirkti prekių išsiaiškinti, kokių techninių parametrų prekių yra rinkoje. Sudarant techninę specifikaciją, nurodyti minimalius norimų įsigyti prekių reikalavimus. Taip projekto vykdytojas galės lengviau parengti techninę specifikaciją ir būti tikras, kad tam tikrų parametrų prekė egzistuoja rinkoje ir kad ją galės pasiūlyti ne vienas tiekėjas.

2. Techninėje specifikacijoje nustatyti tik tokius parametrus, kurie būtini siekiant nusipirkti tai, ko reikia, nenurodyti neesminių, perteklinių reikalavimų. Vertinant pasiūlymus nėra galimybės netaikyti tam tikrų specifikacijos kriterijų, motyvuojant, kad jie perkančiajai organizacijai nebuvo esminiai. Pirkimo dokumentuose perkančioji organizacija dalį reikalavimų gali nustatyti kaip pageidaujamus, bet neprivalomus, tačiau jų neatitinkantys pasiūlymai negalės būti atmetami.

3. Nurodyti ribinius dydžius (pavyzdžiui, „ne mažiau kaip“, „ne daugiau kaip“).

4. Tuo atveju, jei perkamas techninis projektas atskirai ir po to pagal jį bus perkami darbai, rekomenduojama techninio projekto techninėje užduotyje nustatyti, kad rengdamas techninį projektą tiekėjas negali nurodyti konkrečių standartų ar gaminių arba nurodydamas numatytą galimybę taikyti lygiaverčius standartus ar pasirinkti lygiaverčius produktus vykdant rangos darbus.

Apsidraudžiant projekto vykdytojui rekomenduojama rangos pirkimo dokumentuose nurodyti, kad tuo atveju, jei bet kurioje pirkimo dokumentų dalyje yra nurodytas standartas, prekės ženklas, modelis ir pan., projekto vykdytojas priims ir lygiaverčius objektus.

1.3. Subtiekimio ribojimas

VPĮ suteikia teisę tiekėjams remtis subtiekjų pajėgumais, siekiant atitikti kvalifikacijos reikalavimus ir / ar norint jiems perduoti vykdyti dalį darbų, tiekti dalį prekių arba suteikti dalį paslaugų. Subtiekimą galima riboti tik VPĮ numatytais pagrindais, pagrindžiant tokio ribojimo būtinybę, arba esant ypatingoms objektyviomis aplinkybėms, kurių buvimą reikia pagrįsti. CPVA pažymi, kad savo praktikoje susiduria su situacijomis, kai perkančiosios organizacijos pirkimo sąlygose nustato neteisėtas subtiekimą ribojančias sąlygas.

Pavyzdžiai:

1. Perkančioji organizacija pirkimo rangos darbus ir pirkimo sąlygos nurodė, kad „Subrangovais negali būti pakviesti šiame pirkime dalyvaujantys Tiekėjai ar jungtinės veiklos

partneriai (-is)“. Tokio reikalavimo nustatymą perkančioji organizacija grindė bendro pobūdžio teiginiais dėl sąžiningos konkurencijos užtikrinimo vykdomame pirkime.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo formuojamoje praktikoje yra nurodoma, kad vien tai, jog tiekėjas vienas kitą tame pačiame pirkime pasitelkė, kaip subtiekęją, neleidžia daryti išvados, kad jie sudarė draudžiamą susitarimą, kuriuo siekiama iškreipti konkurenciją pirkime. Būtent perkančiajai organizacijai tenka pareiga, kai jai kyla įtarimų dėl konkurencijos iškraipymo pirkime, atlikti atitinkamą tyrimą dėl tiekėjų galimo siekio iškreipti konkurenciją. Atitinkamai perkančioji organizacija negali nustatyti tokių pirkimo sąlygų, kurios iš anksto apribotų tiekėjų galimybę dalyvauti pirkime, nesant tam jokių pagrįstų aplinkybių. Tokiu būdu perkančioji organizacija pažeidė VPĮ 17 str. 1 d. nurodytus nediskriminavimo ir proporcingumo principus bei VPĮ 49 str. 1 d. nuostatas.

2. Perkančioji organizacija pirkimo informacinės sistemos sukūrimo paslaugas ir pasinaudodama VPĮ 49 str. 7 d. numatyta galimybe, nurodė, kad „Tiekėjas esmines užduotis turės atlikti savarankiškai“. Vienas iš tiekėjų, pirkimo metu, pateikė prašymą detalizuoti esmines užduotis, kurias turės atlikti pirkimą laimėjęs tiekėjas. Perkančioji organizacija pateikė atsakymą, kuriame nurodė, kad esminėmis užduotimis laiko visą pirkimo objektą nurodytą techninėje specifikacijoje. Tokiu atsakymu perkančioji organizacija iš esmės apribojo tiekėjų galimybę pasitelkti subtiekęjus.

Pažeidimo tyrimo metu perkančioji organizacija nepateikė paaiškinimų, kodėl visas pirkimo objektas buvo priskirtas prie esminių užduočių. Be to, įvertinus pirkimą laimėjusio tiekėjo pasiūlymą, nustatyta, kad jis vis dėl to pasitelkė subtiekęjus paslaugoms teikti, t. y. tiekėjo pasiūlymas neatitiko pirkimo sąlygų reikalavimo, tačiau nebuvo atmestas. Tokiu būdu perkančioji organizacija padarė du pažeidimus – nustatė neteisėtą subtiekimą ribojančią sąlygą ir laimėtoju pripažino tiekėją, kurio pasiūlymas neatitiko pirkimo sąlygų reikalavimų, kas sudaro savarankišką pažeidimą dėl netinkamo tiekėjo pasiūlymo vertinimą. Perkančioji nustačiusi subtiekimą ribojančią sąlygą pažeidė VPĮ 17 str. 1 d. nurodytus nediskriminavimo ir proporcingumo principus bei VPĮ 49 str. 1 d., 7 d. nuostatas

Teismų praktikoje nurodoma, kad esminės užduotys turi būti nurodomos konkrečiai perkančiosios organizacijos vykdomo viešojo pirkimo dokumentuose. Esminės užduotys turi būti aiškos, tikslios, apibrėžtos taip, kad tiekėjai suprastų jų apimtį, negali būti apibrėžiamos abstrakčiai, pavyzdžiui nurodant tik procentinę subrangovams perduodamų darbų dalį. Esminių užduočių įtvirtinimas pirkimo dokumentuose turi būti išimtinis, atsižvelgiant į sutartyje apibrėžtą ekonominės veiklos sektorių, darbų pobūdį ir subrangovų kvalifikaciją.